

Збірник наукових матеріалів
XVI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ДОСЯГНЕННЯ І ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
НАУКИ»

22 січня 2018 року

Частина 2

м. Вінниця

кандидата (працюючого) на зайняття посади судового експерта має бути закріплене на рівні Закону, що дозволить значно підвищити якість експертних досліджень та кадрів.

Дактилоскопія, будучи розділом трасології, яка вивчає властивості і будову папілярних візерунків з метою використання їх відбитків для ототожнення особи та розкриття злочинів і яка широко застосовується при проведенні судових експертиз, потребує розробки та законодавчого закріплення механізму перевірки наявності необхідного для проведення якісного експертного дослідження рівня особистісних якостей у працюючих чи майбутніх судових експертів.

Література:

1. Каминский М.К. Взаимодействие, отражение, информация // Теория криминалистической идентификации, дифференциации и дидактические вопросы специальной подготовки сотрудников аппаратов БХСС. / М.К. Каминский — Горький, 1980.;
2. Скакун О.Ф. Юридическая деонтология. Учебник / О.Ф. Скакун, Н.И. Овчаренко. — Х., 1998 - 270 с.;
3. Herschel William J. The Origin of Finger-Printing. — Oxford University Press, 1916. — ISBN 978-1-104-66225-7.;
4. Белкин А.Р. Теория доказывания. Научно-методическое пособие / А.Р. Белкин — М., 1999 — 429 с.

УДК 343.21

Юридичні науки

ПОНЯТТЯ ПЕДАГОГІЧНО-ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ЯК РІЗНОВИДУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ

Шпіляревич В. В.,

викладач кафедри кримінального права

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,

кандидат юридичних наук

м. Івано-Франківськ, Україна

На сьогодні протидія злочинності – це одна із основних внутрішніх проблем кожної держави. На національному рівні розробляються різноманітні заходи впливу на це негативне соціальне явище – організаційні, економічні, соціальні, правові. Саме серед правових заходів важливу роль у сфері протидії злочинності відіграють кримінально-правові заходи, зокрема заходи безпеки, у систему яких необхідно включати й так звані педагогічно-лікувальні заходи.

Під педагогічно-лікувальними заходами слід розуміти різновид кримінально-правових заходів безпеки, що застосовуються до особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, у стані обмеженої вікової осудності з метою її психо-педагогічної та фізіологічної корекції.

З вище наведеного визначення досліджуваних заходів випливає, що суб'єктами, до яких вони можуть бути застосовані, є особи, що перебувають у стані обмеженої вікової осудності. А це фактично «хворі» особи, у яких хоча психічне захворювання чи хвороба, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, відсутні, однак вони потребують психо-педагогічної та фізіологічної корекції. Це пояснюється тим, що їхня кримінальна активність обумовлюється насамперед специфічними особливостями своєї психіки в аспектах емоційного, інтелектуального та соціального характеру (підвищеною емоційністю, нестійкістю характеру, відсутністю остаточно сформованих вольових якостей, інтенсивним інтелектуальним розвитком тощо) та їхнім неналежним фізіологічним розвитком, що в результаті породжує у таких осіб можливість переходу до орієнтації на власну систему моральних принципів і вибору «своєї» поведінки. А як відомо, тільки психічне як сфера діяльності людського мозку, яка не тільки пронизує зовнішній вимір діянь людини, спрямовуючи і керуючи нею на всіх етапах, але й передує їй [1, с. 130], та фізіологічне у сукупності свідчать про нормальний чи ненормальний розвиток відповідних осіб як особистостей.

Зокрема, з приводу дослідження заходів, які доцільно застосовувати до осіб, що вчинили суспільно небезпечне діяння у стані обмеженої осудності,

учені, які розробляли цю проблему, по-різному трактують свої ідеї. Так, Л. А. Андреева та А. П. Чугаєв зазначають, що не слід притягувати осіб, у яких психічний розвиток відстає від фізіологічного, до кримінальної відповідальності на тій підставі, що в їхніх діяннях немає вини, а отже, і складу злочину [2, с. 143; 3, с. 56]. При цьому, як зазначають фахівці, затримка психічного розвитку особи можлива внаслідок органічних уражень кори головного мозку чи соціальною або педагогічною занедбаністю, а фізіологічний її розвиток залежить від індивідуальних особливостей організму [4, с. 28].

Практично аналогічної точки зору дотримуються й Н. С. Лейкіна, В. М. Бурдін, В. С. Орлов, Н. А. Орловська, Л. М. Палюх та ін., які вважають, що, коли затримка у розвитку неповнолітнього є настільки значною, що позбавляє особу здатності усвідомлювати свою поведінку або керувати нею, то в такому разі доцільно говорити про недоумство або хворобливий стан психіки і розглядати його як неосудність; в інших випадках це повинно бути враховано як обставина, що пом'якшує відповідальність [5, с. 45, 46; 6, с. 64; 7, с. 15, 16; 8, с. 3, 14; 9, с. 207].

У зв'язку з викладеними проблемними аспектами питання кримінальної відповідальності осіб, чий психофізіологічний розвиток не відповідає належним «нормативам», Т. О. Гончар пропонує передбачити у чинному Кримінально-виконавчому кодексі України спеціальні виховні колонії (установи) для обмежено осудних неповнолітніх з обов'язковою наявністю у них педагогів-реабілітологів та інших фахівців [10, с. 5, 16].

Л. М. Палюх вважає за доцільне ввести у КК України положення про обмежену вікову осудність, що надасть суду змогу звільняти відповідну особу від кримінальної відповідальності, зокрема із застосуванням до неї примусових заходів виховного характеру. У зв'язку із цим, на думку автора, доцільно було б розширити перелік примусових заходів виховного характеру, який визначено у кримінальному законі, і доповнити його заходами, що за сутністю є психолого-педагогічними, які застосовувалися б до неповнолітніх із відставанням у психічному розвитку, що не пов'язане з психічним розладом [9, с. 207, 208].

Дещо іншою є позиція О. О. Ямкової, яка, навпаки, зазначає, що коли через відставання у розвитку неповнолітній не розуміє значення своїх дій, то до нього не можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру навіть у вигляді соціального захисту [11, с. 90].

З. Я. Астеміров, пропонуючи ввести у кримінальне законодавство інститут обмеженої вікової осудності, зауважує про те, що обмежена осудність, яка зумовлена наявністю відставання неповнолітнього у психічному розвитку і є проміжним ступенем між нормальним психічним станом і станом психічної хвороби, не виключаючи кримінальної відповідальності, має обов'язково пом'якшувати покарання і в необхідних випадках потребує застосування примусових заходів виховного характеру (окремо чи паралельно із заходами покаранням) [12, с. 38].

Незважаючи на те, що кожна представлена ідея має право на існування, з позиціями таких учених повною мірою погодитися все ж таки складно, оскільки, по-перше, примусові заходи медичного характеру, відповідно до чинного законодавства України [13, ст. 93; 14, ст. 14], застосувати до таких осіб суд не має права через відсутність у них психічного захворювання.

По-друге, неможливо застосувати до таких осіб й примусові заходи виховного характеру, оскільки суд має право застосувати такі заходи тільки до тих осіб, які вчинили злочин, але за наявності законних підстав останні звільнені від кримінальної відповідальності чи покарання. У такому випадку суб'єкти, до яких повинні застосовуватися відповідні заходи, є специфічними у світосприйнятті. Тому з урахуванням усього вище викладеного та вікових і психічних особливостей неповнолітніх злочинців, у розвитку яких важливу роль виконують такі об'єктивні фактори, як недоліки виховної роботи сім'ї, школи, слушною є думка Н. С. Манової та Н. І. Фелінської про необхідність створення спеціальних установ для психічно незрілих (інфантильних) неповнолітніх і психоневротиків з груп так званих межових станів, які потребують спеціального режиму, за якого перевиховання поєднувалося би з деякими лікувальними заходами [15, с. 16; 16, с. 118]. Виокремлені заходи слід

називати саме педагогічно-лікувальними, адже їх реалізація здійснюється шляхом комплексного професійного впливу спеціалістів (педагогів та медиків) на відповідних осіб та спрямована на їх психо-педагогічну та фізіологічну корекцію.

Таким чином, педагогічно-лікувальні заходи як різновид кримінально-правових заходів безпеки забезпечують застосування до осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, у стані обмеженої вікової осудності, педагогічних заходів у частині їх перевиховання та відповідних лікувальних заходів у частині здійснення комплексного професійного впливу спеціалістів з метою забезпечення повної психо-педагогічної та фізіологічної корекції таких осіб.

Література:

1. Самощенко И. С. Понятие правонарушения по советскому законодательству / И. С. Самощенко. – М., 1963. – 285 с.
2. Андреева Л. А. Рецензия на кн. Н. С. Лейкиной «Личность преступника и уголовная ответственность» / Л. А. Андреева, Б. В. Волженкин // Правоведение. – 1969. – № 3. – С. 142–144.
3. Чугаев А. П. Индивидуализация ответственности за преступления и ее особенности по делам несовершеннолетних: учебное пособие / Александр Петрович Чугаев. – Краснодар, 1979. – 96 с.
4. Шишков С. Правомерен ли вопрос экспертов о соответствии несовершеннолетнего обвиняемого своему календарному возрасту? / С. Шишков // Законность. – 1999. – № 9. – С. 27–30.
5. Лейкина Н. С. Личность преступника и уголовная ответственность / Н. С. Лейкина. – Ленинград, 1968. – 130 с.
6. Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: монографія / Володимир Миколайович Бурдін. – К., 2004. – 240 с.
7. Орлов В. С. Ответственность несовершеннолетних по советскому уголовному праву: автореф. дисс. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук:

спец. 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право / В. С. Орлов. – М., 1969. – 30 с.

8. Орловська Н. А. Осудність та її види (Порівняльний аналіз законодавства України та інших держав): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право / Н. А. Орловська. – Одеса, 2001. – 20 с.

9. Палюх Л. Щодо питання про модель інститутів вікової неосудності, обмеженої вікової осудності у кримінальному законодавстві України / Л. Палюх // Вісник Львів. ун-ту. Серія юридична. – Вип. 47. – 2008. – С. 202–211.

10. Гончар Т. О. Неповнолітній як суб'єкт відповідальності за кримінальним правом України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право / Т. О. Гончар. – Одеса, 2005. – 20 с.

11. Ямкова О. О. Застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх / О. О. Ямкова // Актуальні проблеми держави і права. – 2002. – Вип. 15. – С. 85–92.

12. Астемиров З. А. Уголовная ответственность и наказание несовершеннолетних: учебное пособие / Зайнутдин Астемирович Астемиров. – М., 1970. – 124 с.

13. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

14. Про психіатричну допомогу: закон України від 22 березня 2000 року № 1489-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 19. – Ст. 143.

15. Манова Н. С. Особенности предмета доказывания по делам несовершеннолетних: автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 – уголовное право та криминология; уголовно-исполнительное право / Н. С. Манова. – Саратов, 1988. – 20 с.

16. Фелинская Н. И. Вопросы изучения детей с отклонениями в поведении / Н. И. Фелинская // О роли биологических и социальных факторов в

формировании личности несовершеннолетнего правонарушителя: материалы к конференции. – М., 1968. – С. 107–118.

УДК 343

Юридичні науки

ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО ДАКТИЛОСКОПІЧНОГО
ОБЛІКУ УКРАЇНИ

Юзик В. П.,

*завідувач сектору дактилоскопічних видів досліджень та обліків відділу
криміналістичних видів досліджень Рівненського Науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України*

Засоби комп'ютеризації та автоматизації з'явилися в практиці експертних лабораторій наприкінці минулого століття і серйозно перетворили працю експерта звільнивши його від рутинної роботи, насамперед обробка кількісних показник приладів у ході вимірювання властивостей і ознак об'єктів. Комп'ютерна техніка дозволила формувати індивідуальні і галузеві банки даних, довідкової інформації методик дослідження стосовно конкретного виду об'єкта; нарешті, розробка програмних засобів дала змогу перейти до автоматичного формування висновку експерта в процесі дослідження. Нові програми дозволяють обчислювати великі масиви інформації, оцінювати випадкові погрішності і представляти експерту інформації для прийняття оціночних рішень. В той же час, дактилоскопічні обліки, безсумнівно, залишаються найбільш точним та інформативним джерелом розкриття конкретних злочинів експертно-криміналістичною службою.

На сьогоднішній день всі криміналісти розуміють, що єдиним шляхом подолання цієї проблеми є впровадження в роботу АДІС. Якщо говорити простою мовою, то АДІС – це автоматична картотека, оснащена засобами, які дозволяють шукати інформацію не по обліковим даним, а саме по дактилоскопічним відзнакам. Але за цим простим визначенням криється дуже багато підводних каменів. Поряд з тим, при впровадженні в ОВС автоматичних